

Biserica Parohiei Popa Soare

Hramuri: Adormirea Maicii Domnului · Sf. Ierarh Teodosie de la Brazi · Sf. Ierarh Nicolae

Istoric și patrimoniu

Pe scurt

Biserica Popa Soare este un lăcaș ortodox din inima Bucureștiului istoric, atestat documentar prin pisanie la 15 septembrie 1745 și ctitorit de negustorul buzoian Jupân Iane Cupețul. Numele i-a rămas însă nu de la ctitor, ci de la unul dintre cei mai vrednici preoți ai ei — părintele Soare. Construcție de plan treflat, în stil muntenesc, biserica păstrează o tâmplă aurită de început de secol XIX, pictura lui Anton Serafim (1880) și vitralii vieneze (1937). Din 2003 adăpostește o părticică din moaștele Sfântului Ierarh Teodosie de la Brazi, iar în curte se află bustul filosofului Petre Țuțea. După lucrările de consolidare din 2014–2017, biserica a fost târnosită la 21 septembrie 2018.

Istoricul comunității parohiale

Biserica Popa Soare este așezată la marginea zonei centrale a Capitalei, într-un frumos parc de trandafiri, la intersecția străzilor Dr. Burghilea, Ștefan Mihăileanu și Popa Soare. Zona, încadrată de arterele majore Bd. Carol, str. Mântuleasa și Calea Călărașilor, cuprinde, pe lângă străzile amintite, și altele precum Traian, Dimitrie Racoviță, Sf. Ștefan, Avram Iancu, Plantelor, Constantin Kirițescu, Zefirului și Romulus — case ridicate îndeosebi spre sfârșitul secolului al XIX-lea și în epoca interbelică. Întregul ansamblu formează Zona protejată nr. 37 a Municipiului București.

În cursul secolului al XVII-lea, odată cu extinderea către est a Podului Târgului de Afară și cu mutarea Oborului de către Matei Basarab, platourile din estul orașului se populează treptat, formându-se noi mahalale ale negustorilor și meșteșugarilor. Atunci se naște și mahalaua Popii Soare, care, în anul 1798, cuprinsă administrativ în Plasa Târgului de Afară, avea 64 de case. Catagrafia din 1838 menționează că mahalaua avea 125 de case ce adăposteau 518 suflete, de îndeletniciri diferite și de condiție modestă: precupeți, slujitori, cărauși, croitori, căldărari, cizmari, pânzari, bumbăcari și argintari.

Istoricul bisericii parohiale

Pisania, săpată în piatră, atestă faptul că această sfântă biserică este zidită și înălțată din temelie de robul lui Dumnezeu Jupân Iane Cupețul de la Buzău, la 15 septembrie 7253 (1745). În Arhivele Municipiului București se găsește, în original, Testamentul negustorului buzoian Ene, numit și Iane.

„Această sfântă biserică este zidită și înălțată din temelie, precum se vede, de robul lui Dumnezeu Jupân Iane Cupețul de la Buzău, 15 septembrie 7253 (1745).”

Biserica a luat numele de Popa Soare de la unul dintre cei mai vrednici slujitori ai ei, al cărui nume figurează în Pomelnicul vechi al bisericii. Este posibil ca, înainte de 1744, să fi existat un lăcaș mai vechi, probabil din lemn. În sprijinul acestei ipoteze este citat același Pomelnic, început la redactare în 20 septembrie 1792 de Nicolae, Logofătul Sfintei Mitropolii, care, vorbind despre preotul Soare, menționează: „acesta este ctitorul bisericii celei vechi, după care se numește și mahalaua până acum”. Istoricul N. Iorga, neștiind de mărturia din Pomelnic, aprecia că Popa Soare nu poate fi decât un înnoitor al bisericii.

Alți ctitori importanți, potrivit aceluiași Pomelnic, sunt: Mușat, logofăt al Mitropoliei; Nicolae însuși; jupân Toma Brâncoveanu; jupâneasa Călina și fiii ei; și Voicana, zisă „Doftorița”. De-a lungul timpului, biserica a cunoscut mai multe modificări. Dacă seismele din 1802 și 1804 nu au

afectat-o, cutremurele din 1838 și mai ales din 1940 au impus închideri, reparații capitale și consolidări.

Arhitectura și arta sacră

În cei peste 270 de ani de existență, biserica și-a păstrat liniile arhitectonice inițiale, de tip muntenesc-brâncovenesc, cu plan treflat, pronaos supralărgit și naos acoperit de o calotă semisferică. Inițial avea două turlă de lemn; cea de pe naos a fost îndepărtată în 1924, când, pe pronaos, s-a ridicat o turlă din beton armat. Pridvorul deschis specific perioadei brâncovenești, vizibil într-o fotografie din 1890, a fost înlocuit cu cel construit în 1902. Lăcașul este zidit din cărămidă, cu fundația ajungând la 1,70 m în pământ și ziduri de 80 cm grosime.

În pronaos și naos există șase pietre funerare datate 1757, 1760, 1765, 1767, 1771 și 1793, amintind de donatori din secolul al XVIII-lea. Pictura a fost realizată, potrivit tradiției orale, în 1880 de Anton Serafim, ucenic al maestrului Gheorghe Tătărescu. A fost restaurată succesiv în 1906 (Anton Serafim), 1948 (Gheorghe Eftimiu), 1967 (Gheorghe Teodorescu-Romanați) și, ultima dată, în 2003–2004 (Elena Vasilescu), când biserica a fost resfințită.

Catapeteasma, din lemn de brad și tei, cu ferecăturile în argint ale icoanelor împărătești, poartă anii 1833 și 1834. Biserica impresionează prin armonia formelor, prin vitraliile confecționate în 1937 la Viena și prin mobilierul de stejar masiv sculptat, realizat în aceeași perioadă de meșterul Grigore Dumitrescu.

Sfintele moaște și statuia lui Petre Țuțea

Din anul 2003, biserica se bucură duhovnicește de prezența unei părțicele din sfintele moaște ale Sfântului Ierarh și Martir Teodosie de la Brazi, dăruite de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Epifanie al Buzăului și Vrancei, în semn de prețuire pentru contribuția preotului Grigore Popescu la alcătuirea slujbelor de cinstire a Sfântului vrâncean.

În anul 2004, în urma unui parteneriat cu Primăria Sectorului 2 și Fundația Anastasia, parohia a așezat în curtea bisericii statuia filosofului creștin Petre Țuțea (1902–1991), operă a sculptorului Vasile Gorduz.

După amplele lucrări de consolidare și reabilitare din perioada 2014–2017, biserica a fost târnosită de Preasfințitul Episcop Varlaam Ploieșteanul, delegat al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la 21 septembrie 2018.

Slujitorii bisericii

De-a lungul timpului, altarul bisericii a fost slujit de figuri de seamă ale Bisericii Ortodoxe Române:

- Pr. Nifon Criveanu (1922–1924) — ulterior Mitropolit al Olteniei.
- Pr. Atanasie Paraschivescu (1924–1964) — cu un mandat de patru decenii, considerat un al doilea ctitor al bisericii.
- Pr. Grigore Popescu (1964–1998) — ostenitor în alcătuirea slujbelor Sf. Teodosie de la Brazi.
- Pr. Paroh Nicolae Vladu și Pr. Gheorghe Tudose — slujitorii actuali.

Între epitropi se cuvine a-i aminti pe Nicolae Brașoveanu (înainte de 1829), Bârză salvarașul (1829–1850), Dimitrie Orbescu, primar al Capitalei (1891–1892), profesorul Iuliu Valori și colonelul Petre Minovici (la 1924). În casa parohială a locuit, între 1 ianuarie 1942 și 28 decembrie 1948, Preasfințitul Episcop Gherontie Nicolau.

Activități culturale și filantropice

De Crăciunul anului 1923, biserica a avut un cor mixt, gândul și împlinirea preotului paroh Nifon Criveanu. În ședința Consiliului parohial din 23 mai 1936 s-a luat act de donația enoriașului Gheorghe C. Florescu privind casele și terenul din str. Zefirului nr. 14, cu condiția ca 30% din veniturile realizate prin închiriere să fie folosite pentru ajutorarea bătrânilor din parohie. În acest scop a fost înființată Fundația „Gheorghe C. Florescu”, care a reușit, până în 1948, să onoreze dorința testatorului.

Profilul actual al parohiei

Imaginea cartierului s-a schimbat puțin de-a lungul timpului. Dacă în 1923 erau circa 300 de familii, numărul credincioșilor nu diferă mult astăzi; populația, majoritar ortodoxă, este însă îmbătrânită, cu mulți pensionari și puține familii tinere. Din 1998 a fost reluată tradiția răspunsurilor liturgice corale. Între 1998 și 2004 biserica a cunoscut o amplă etapă de lucrări (reparații, restaurarea picturii, înlocuirea instalațiilor), iar cele mai importante intervenții au avut loc în 2013–2014, când lăcașul a fost consolidat din temelii, acoperișul a fost refăcut cu tablă de cupru, iar pardoseala a fost placată cu marmură de Rușchița — toate cu sprijinul Consiliului Local al Sectorului 2.

Hramuri și date de contact

Hramuri

- Adormirea Maicii Domnului — 15 august
- Sf. Ierarh Teodosie de la Brazi — 22 septembrie
- Sf. Ierarh Nicolae — 6 decembrie

Contact

Parohia Popa Soare — Str. Dr. Burghilea nr. 7, Sector 2, București.

CUI 12177503 · IBAN RO87 RNCB 0075 0352 1861 0001 (BCR).

Pr. Paroh Nicolae Vladu — tel. 0722 618 822, e-mail pr.nicolae.vladu@gmail.com.

Pr. Gheorghe Tudose — tel. 0747 099 694.

Bibliografie

- IONESCU, Gion; POPESCU, pr. Grigore — Biserica Popa Soare. Monografie istorică, în Glasul Bisericii, anul XXXVIII, nr. 7–8, iulie–septembrie 1979, p. 825–852.
- IORGA, Nicolae — Inscriptii din bisericile României, fascicula a II-a, nr. 766–944, Institutul de Arte Grafice și Editura Minerva, București, 1907, p. 331.
- Pomelnicul bisericii Popa Soare, 1792–1924 (manuscris, Arhiva parohiei).
- STOICESCU, Nicolae — Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București, București, 1961, p. 255.
- MAJURU, Adrian; SCRIPCARIU, Adriana; RĂSUCEANU, Andreea — Mahalaua Mântuleasa.
- Sfințirea bisericii parohiei Popa Soare din București, în Glasul Bisericii, anul LXIII, nr. 5–8, mai–august 2004, p. 234–236.

Text întocmit după panoul oficial al parohiei și sursele citate.